

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекетін ұйымдастыру және оның балалардың дамуы үшін маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
08.02.2026СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/187018/>

Жандарбекова Зияш Тұрсынбекқызы

Лауазымы: тәрбиеші

Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданы, Жаманбай батыр ауылы

«Зейінді бала» бөбекжай бақшасы

Кіріспе

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ету басты міндеттердің бірі болып табылады. Осы міндетті жүзеге асыруда ойын әрекеті ерекше орын алады. Ойын – мектепке дейінгі жастағы баланың жетекші іс-әрекеті ретінде оның психикалық, әлеуметтік, эмоционалдық және танымдық дамуының негізгі құралы болып саналады. Балабақша жағдайында ойын әрекетін дұрыс ұйымдастыру баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуына, оның қоршаған ортамен үйлесімді қарым-қатынас орнатуына мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі жастағы бала үшін ойын – тек көңіл көтеру емес, ол арқылы бала өмірді таниды, әлеуметтік тәжірибе жинақтайды, ересектердің іс-әрекетін бейнелейді және өз мүмкіндіктерін сынайды. Сондықтан ойын әрекетін ғылыми-педагогикалық тұрғыдан ұйымдастыру тәрбиешінің кәсіби қызметінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Ойын әрекетінің мектепке дейінгі педагогикадағы орны.

Педагогика және психология ғылымдарында ойын мектепке дейінгі жастағы баланың жетекші іс-әрекеті ретінде қарастырылады. Ғалымдардың пікірінше, ойын барысында баланың ойлау қабілеті, қиялы, сөйлеу дағдылары, эмоциялық сферасы қарқынды дамиды. Ойын әрекеті арқылы бала қоршаған ортаны таниды, әлеуметтік рөлдерді меңгереді және мінез-құлық нормаларын игереді. Мектепке дейінгі ұйымда ойын оқу-тәрбие үдерісінің барлық салаларымен тығыз байланыста жүзеге асырылады. Ойын

барысында бала еркін әрекет етіп, өз қызығушылықтарын білдіреді, ал тәрбиеші ойын үдерісін бағыттаушы, ұйымдастырушы рөлін атқарады. Осы тұрғыдан алғанда, ойын – баланың ішкі әлеуетін ашудың тиімді құралы.

Ойын әрекетінің түрлері және олардың дамытушылық маңызы.

Балабақшада қолданылатын ойындар мазмұны мен мақсатына қарай бірнеше түрге бөлінеді. Әр ойын түрі баланың дамуына өзіндік үлес қосады.

Сюжеттік-рөлдік ойындар.

Сюжеттік-рөлдік ойындар мектепке дейінгі жастағы балалар үшін аса маңызды болып табылады. Бұл ойындарда балалар ересектердің іс-әрекетін бейнелей отырып, түрлі әлеуметтік рөлдерді орындайды. Мұндай ойындар баланың қиялын, сөйлеу мәдениетін, қарым-қатынас дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар бала өз мінез-құлқын реттеуді, өзгенің пікірін ескеруді үйренеді.

Дидактикалық ойындар.

Дидактикалық ойындар баланың танымдық қабілеттерін дамытуға бағытталған. Бұл ойындар арқылы бала түстерді, пішіндерді, сандарды ажыратуға, салыстыруға, ой қорытуға үйренеді. Дидактикалық ойындар баланың зейінін, есте сақтау қабілетін және логикалық ойлауын жетілдіреді.

Қимылды ойындар.

Қимылды ойындар баланың физикалық дамуына, қозғалыс дағдыларының қалыптасуына ықпал етеді. Мұндай ойындар баланың ептілігін, шыдамдылығын, қимыл үйлесімділігін арттырады. Сонымен қатар қимылды ойындар балалардың эмоционалдық сергектігін қамтамасыз етіп, ұжымдық әрекетке бейімдейді.

Құрылыс және шығармашылық ойындар.

Құрылыс және шығармашылық ойындар баланың қиялын, шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған. Кубиктерден, конструкторлардан әртүрлі нысандар құрастыру арқылы бала кеңістікті бағдарлауды, жоспарлауды және өз ойын іске асыруды үйренеді.

Ойын әрекетін ұйымдастырудағы тәрбиешінің рөлі.

Балабақшада ойын әрекетінің тиімді ұйымдастырылуы тәрбиешінің кәсіби шеберлігіне тікелей байланысты. Тәрбиеші ойын үшін қолайлы жағдай жасап, балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеруі тиіс. Оның міндеті – ойынға тікелей араласу емес, ойын үдерісін дұрыс бағыттау, балалардың бастамашылдығын қолдау.

Тәрбиеші:

- ойын ортасын қауіпсіз және тартымды етіп ұйымдастырады;
- ойын мазмұнын балалардың қызығушылығына сәйкес таңдайды;
- ойын барысында балалар арасындағы қарым-қатынасты реттейді;
- әр баланың белсенді қатысуына жағдай жасайды.

Ойын әрекетін ұйымдастыруда тәрбиеші баланың дербестігін шектемей, керісінше оның шығармашылық бастамасын қолдауы қажет.

Ойынның баланың тұлғалық дамуына әсері

Ойын әрекеті баланың тұлғалық дамуына жан-жақты ықпал етеді. Ойын барысында бала:

- өз эмоцияларын білдіреді және реттеуге үйренеді;
- өзіне деген сенімділікті қалыптастырады;
- жауапкершілік пен дербестікті меңгереді;
- қарым-қатынас мәдениетін игереді.

Ойын арқылы бала әлеуметтік ортада өз орнын табуға, топта әрекет етуге және өзгені құрметтеуге дағдыланады. Бұл қасиеттер баланың болашақта мектепке және қоғамға бейімделуінде маңызды рөл атқарады.

Ойын әрекетінің танымдық және эмоционалдық дамудағы маңызы

Ойын баланың танымдық белсенділігін арттырып, оның қызығушылығын оятады. Ойын барысында бала жаңа білімді жеңіл әрі табиғи түрде меңгереді. Сонымен қатар ойын баланың эмоционалдық жай-күйіне оң әсер етіп, психологиялық тұрақтылықты қамтамасыз етеді.

Баланың қуанышы, жетістікке жету сезімі, өз ісіне қанағаттануы ойын арқылы қалыптасады. Бұл оның оқу іс-әрекетіне оң көзқарасын қалыптастырудың негізі болып табылады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, мектепке дейінгі ұйымда ойын әрекетін ұйымдастыру баланың жан-жақты дамуының негізгі шарттарының бірі болып табылады. Ойын – баланың табиғи қажеттілігі және оның тұлғалық, танымдық, әлеуметтік және эмоционалдық дамуының тиімді құралы. Балабақша жағдайында ойын әрекетін мақсатты әрі жүйелі ұйымдастыру арқылы тәрбиеші баланың жеке мүмкіндіктерін ашып, оның болашақта толыққанды тұлға болып қалыптасуына берік негіз қалайды. Сондықтан ойын әрекетіне ғылыми тұрғыдан мән беру мектепке дейінгі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі болып

қала береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Выготский Л.С. Ойын және баланың психикалық дамуы. – Алматы: Білім, 2011.
2. Эльконин Д.Б. Мектепке дейінгі жастағы ойын психологиясы. – Москва: Просвещение, 2009.
3. Жарықбаев Қ.Б. Жас ерекшелік психологиясы. – Алматы: Қазақ университеті, 2012.
4. Қалиева С.Е. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: Рауан, 2014.
5. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. – Алматы: Рауан, 2013.
6. Селевко Г.К. Баланың дамуына бағытталған педагогикалық технологиялар. – Москва: Народное образование, 2006.
7. «Мектепке дейінгі білім беру» ғылыми-әдістемелік журналы. Ойын арқылы оқыту мәселелері. – Алматы, 2020.
8. «Отбасы және балабақша» ғылыми-әдістемелік журналы. Баланың әлеуметтік дамуы. – Алматы, 2019.
9. «Балабақша тәрбиешісі» журналы. Ойын әрекетін ұйымдастыру тәжірибесі. – Алматы, 2021.
10. Петрова Т.А. Балабақшадағы ойын технологиялары. – Москва: Академия, 2015.
11. Нұрғалиева Г.К. Мектепке дейінгі жастағы балалардың ойын әрекеті. – Алматы: Өркениет, 2018.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.